

UTILIZAREA IMPOZITĂRII INDIRECTE CA PÂRGHIE PENTRU STIMULAREA CREȘTERII ECONOMICE ÎN CONDIȚII DE INSTABILITATE ECONOMICĂ

Lect. univ. dr. Antoniu PREDESCU¹, Lect. univ. dr. Maria-Loredana POPESCU²

Abstract

Economic instability is a situation few, if any administrations would ever fancy confronting – that is, with joy; but, of course, it happens they must face it, as it already happened before – inclusively in Romania, today, the government must bear the brunt of economic and financial crisis who made its first ‘entrance’ in Romania in 2008 –, and, as such, economy’s managers everywhere must use every means at their disposal to insure, or simply to buttress economic growth, whilst economic instability is (still) brewing. Indirect taxation is a very important tool, from this point of view, but also it is a tool one shouldn’t opt for using it recklessly. This is because, firstly, it must not be used on its own, but in conjunction with monetary tools, and secondly, one must make sure attaining short-term goals does not trouble the very possibility of attaining long-term goals.

JEL Classification:E61, E63, H30

Key words:*tax, growth, interest rate, consumption, investment*

1. INTRODUCERE

Politica fiscală este un instrument util în orice condiții – pentru o economie de piață, în speță; faptul este prea bine cunoscut, după cum este la fel de clar că politica fiscală este *foarte* utilă, pentru o economie de piață, în condiții de instabilitate economică (e.g. într-o perioadă de (post-)criză, ca aceea în care ne aflăm acum). Însă, este mai puțin bine cunoscut, sau înțeles, faptul că politica fiscală – în cazul nostru, utilizarea impozitării *indirecte* – nu poate funcționa *eficient*, ca „medicament” pentru o economie instabilă, *în orice condiții*.

Utilitatea acestui material constă în faptul de asublinia ceea ce trebuie făcut pentru ca impozitarea indirectă să funcționeze într-adevăr ca *pârghie* pentru stimularea creșterii economice, în condiții de instabilitate economică, în special evidențind ceea ce trebuie să *nu* se facă, din considerente practice: cel puțin în România, politica fiscală, în general, respectiv impozitarea indirectă, în special, se pretinde a fi utilizate pentru stimularea creșterii economice. Singura problemă, dacă ne putem exprima astfel, este că sunt utilizate în (practic) toate combinațiile și posturile posibile, *și foarte rar cu succes*, sau, cu alte cuvinte, *aproape niciodată cu eficiență (reală)* – pe termen lung.

2. CONȚINUTUL ARTICOLULUI

Date fiind legitățile cunoscute ale funcționării unei economii de piață, putem, sau chiar trebuie să construim demonstrația de față în jurul următorului principiu: obiectivul *operativ* (tactic) esențial al politicii fiscale în condiții de instabilitate economică (globală) este, pentru a se atinge obiectivul strategic al obținerii, sau consolidării, creșterii economice, *stimularea fenomenului investițional*.

¹ Facultatea de Contabilitate și finanțe, Universitatea *Spiru Haret*, Râmnicu Vâlcea, gen3pavo@yahoo.com

² Facultatea de Contabilitate și finanțe, Universitatea *Spiru Haret*, Râmnicu Vâlcea, popesculrdn@yahoo.com

Politica fiscală dispune de mijloacele necesare pentru aceasta, dacă ținem cont de *principiile* sale de funcționare. Astfel, pe de o parte, menirea principală a acesteia este constituirea *veniturilor bugetare*, e.g. pentru finanțarea cheltuielilor guvernamentale – după cum se știe, o componentă importantă (în teorie) a creșterii economice. Pe de altă parte, și poate în primul rând, într-o economie de piață, politica fiscală trebuie, practic, *să facă* creștere economică, anume prin:

- a) Încurajarea inițiativei particulare de *investire* în economie;
- b) Asigurarea protecției sociale (e.g. asigurarea alimentării fluxului plăților de transfer, pârghe esențială a *impulsului fiscal* – și a stimulării *consumului* – într-o economie de piață).

Aplicarea acestor principii, însă, în condiții de instabilitate economică – în ceea ce privește analiza de față – este un domeniu în care posibilitățile de perturbare, sau chiar de *falsificare* a acestor principii sunt multiple, și nu ușor de evitat.

Astfel, mecanismul economic în care, vrând cineva sau nevrând, utilizarea impozitării indirecte, întreprinsă *ca* un instrument de la care se așteaptă multe, pentru consolidarea economiei în condiții nefavorabile pentru ea, trebuie să-și găsească loc – și nu invers – este cel în care se includ, ca entități componente ale acestuia, impozitarea indirectă, fenomenul de investire și, ca element esențial, o trăsătură comună (mai) multor economii de piață relativ puțin dezvoltate.

În ceea ce privește *mix-ul* de tipuri de impozitare (a *veniturilor*) de care orice politică fiscală trebuie să facă uz, referindu-ne mai exact la un *mix real* de tipuri de impozitare – înțelegând că nu se recurge la utilizarea aproape exclusivă a unui tip de impozitare (i.e. impozitarea indirectă), celălalt tip de impozitare (viz. impozitarea directă) urmând a fi folosit cel mult marginal –, o observație este indispensabilă – și cât se poate de aplicabilă în situația României.

Impozitarea *directă* a veniturilor are o calitate intrinsecă mulțumită căreia poate fi preferată – dacă sistemul fiscal este *bine* organizat (această condiție fiind, putem aprecia, eliminatorie *stricto sensu*) – impozitării indirecte, existând pentru aceasta un motiv în plus de a o alege ca atare, impozitării consumului: impozitele pe consum sunt *mai puțin* progresive decât impozitele (directe) pe venit(uri), dacă pentru departajare se utilizează criteriul valorilor medii (multianuale) ale randamentului acestor impozite.

Cu alte cuvinte, însușirea impozitelor pe consum de a fi în cel mai bun caz *potențial* regresive trebuie *acomodată* cu o economie a cărei (nevoie de) creștere impune creșterea concomitentă, în medie, a veniturilor contribuabililor, și, astfel, a nivelului de trai – pentru simplul motiv că partea din venit alocată consumului scade pe măsură ce venitul crește.

În astfel de economii – e.g. economia României –, sursa de finanțare ce se constituie într-un quasi-monopol este *sistemul bancar*; respectiv, în această situație, bursa este, în ceea ce privește calitatea sa (teoretică) de finanțator al economiei de piață, un fenomen aproape exotic, și cu certitudine *marginal* (în cel mai bun caz).

Folosirea impozitării indirecte, cu preponderență, într-un mediu economic constituit în cadrul acestor coordonate *nu* poate avea loc cu randamente optime, și nici cel puțin rezonabile, pentru că mediul respectiv va fi cu atât mai mult afectat de impozitarea indirectă, cu cât va fi folosită mai mult, ca panaceu și în absență luării nici unei alte măsuri, nici în cadrul politicii fiscale, și nici în afara acesteia, pentru ca economiei de piață respective să i se acorde, cel puțin, o șansă reală pentru dezvoltare pe termen lung.

Totul pornește de la însuși fenomenul utilizării intensive a impozitării indirecte: creșterea sensibilă a cotelor T.V.A. și a accizelor, pentru a ține loc de orice altceva s-ar (mai) putea faceși pentru a rezolva (toate) problemele financiare ale economiei (i.e. ale *bugetului statului*), așa cum s-a experimentat, să spunem, în România, în perioada 2010-2014,

Creșterea presiunii fiscale (indirecte) produce, cel mai adesea, o scădere *sensibilă* a consumului; în cazul creșterii cotelor *accizelor*, aceasta va genera, similar, o creștere *directă* a prețurilor – și nu una indirectă, ca în cazul majorării cotei T.V.A. –, efectul fiind, bineînțeles, de natură și proporții asemănătoare: consumul tinde, cel puțin, să se reducă.

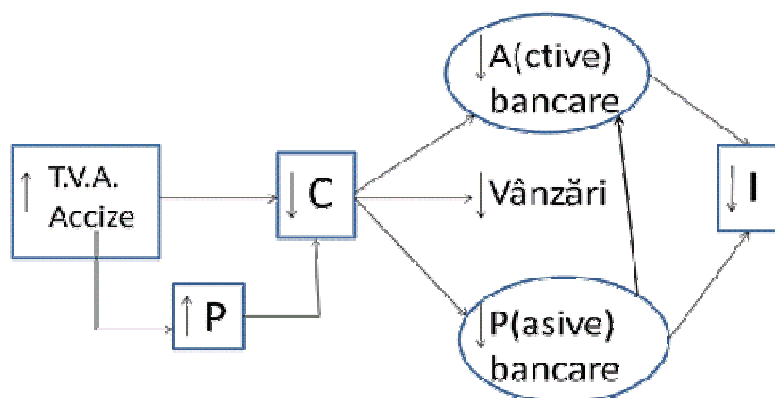
Reducerea amplitudinii consumului tinde, la rândul ei, să reducă mărimea totală a pasivelor bancare; cu alte cuvinte, băncilor li se va solicita un volum (mai) redus de credite – privindu-le pe acestea din urmă ca pe contrapartida *volumului de vânzări* (de bunuri și servicii) –, între altele pentru că:

1. Majorării prețurilor se traduce printr-o diminuare a cererii (agregate) – între altele, a *cererii de credite*;
2. Mărimea bugetelor personale, familiale tinde, în aceste condiții, fie să scadă, fie să devină *nesigură* pe termen (mai) lung, motiv suficient pentru ca un client potențial al unui creditor (e.g. al unei bănci) să nu *mai* fie dispus să contracteze un credit – e.g. pentru că astfel se pune problema *returnării* acestuia, și, deci, a diminuării suplimentare a părții din venituri destinate *pentru consum*.

Pasivelor bancare le corespund activele bancare, iar acestea – i.e. *depozitele*–vor înregistra, fie și numai în urma „activării” dinamicii descrise la punctul 2 de mai sus, precum consumul și volumul de vânzări, o scădere; în cel mai bun caz, pe termen scurt, mai exact, se vor înscrie într-un trend descendent.

Scăderea amplitudinii fenomenului investițional – întrucât acesta este finanțat, precum în România, de sistemul bancar – este rezultanta tuturor acestor dinamici, descrise grafic (în ceea ce privește fondul și structura acestora) în figura de mai jos:

Impactul creșterii presiunii fiscale asupra fenomenului investițional

Sursa: cf. Predescu, A. (2013). *IMPOZITAREA VENITURILOR ȘI CREȘTEREA ECONOMICĂ*. Editura UNIVERSITARĂ, București

Utilizarea impozitării indirecte ca pârghie pentru stimularea creșterii economice, în condiții de instabilitate economică, trebuie adaptată nu numai evoluției de fiecare zi a unei astfel de economii, dar și mecanismului *politicii monetare*. Mai mult decât atât, *utilizarea* politicii monetare – prin intermediul *impulsului monetar*–conectează mecanismul politicii monetare cu mecanismul descris mai sus.

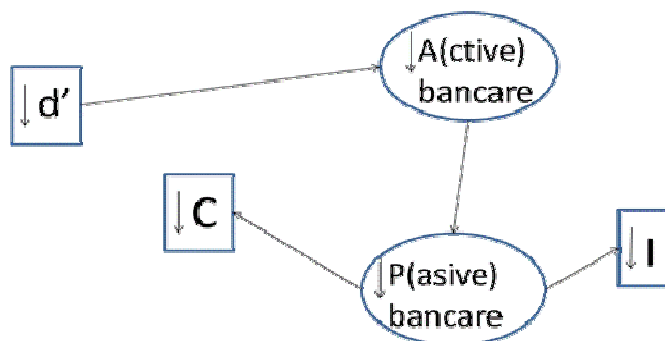
Într-o economie în care instabilitatea este deja endemică (e.g. după o *lungă* criză economică și financiară, respectiv în primii ani de *după* încetarea ei formală) politica monetară este folosită și trebuie să fie folosită, cu precizarea, însă, că în acest fel tendința este

potențarea efectelor negative (deja înregistrate ale) unei politici fiscale agresive – să spunem –, dacă este utilizată în același timp.

Astfel, politica monetară, prin intermediul impulsului monetar, va crește oferta de monedă în economie, prin scăderea ratei dobânzii (de referință) – pentru ca rata dobânzii *pentru creditele oferite* să scadă și ea. În fapt, dacă aceasta scade, rata dobânzii *pentru depozite* va scădea și ea (și chiar cu mai mult decât „ar trebui”, așa cum se dovedește a fi situația în practică). Rezultatul este tendința de diminuare a activelor bancare – **și deci și a pasivelor bancare**.

Acest mecanism economic și financiar poate fi descris grafic astfel:

Impactul impulsului monetar asupra fenomenului investițional

Sursa: cf. Predescu, A. (2013). *IMPOZITAREA VENITURILOR ȘI CREȘTEREA ECONOMICĂ*. Editura UNIVERSITARĂ, București

Or, în aceste condiții, *finanțarea investițiilor* – cel puțin de către sectorul bancar al economiei – este pusă serios sub semnul întrebării. Și, mai mult, scăderea pasivelor bancare presupune și o diminuare a consumului – respectiv, una *în plus*, considerând efectul produs de creșterea presiunii fiscale (indirecte), așa cum am arătat mai sus.

3. CONCLUZII

Politica fiscală este un instrument de prim ordin pentru *structurarea* (optimă a) economiei, respectiv pentru organizarea creșterii economice – alături de politica monetară (și de alte instrumente similare), și nu *în locul* ei. Pornind de la acest considerent, este evident că utilizarea impozitării indirecte ca pârghie pentru stimularea creșterii economice, în condiții de instabilitate economică, este o inițiativă foarte bună, înțelegând că economia respectivă va beneficia de toate calitățile (utilizării) politicii fiscale.

Pe de altă parte, totuși, trebuie să recunoaștem că, în același timp, vor fi prezente și active și toate defectele – nu neapărat, sau în primul rând, ale politicii fiscale *per se* (cu toate că aceasta din urmă nu este nici pe departe perfectă), ci ale utilizării sale *extensive*. Și, prin „utilizare extensivă”, avem în primul rând în vedere tendința universală, a oamenilor – în primul rând, a *oamenilor politici* –, nu a politicii fiscale, de a se concentra asupra atingerii obiectivelor pe termen scurt, consecutiv cu neglijarea obiectivelor pe termen lung.

Ceea ce este de maximă utilitate pentru *orice* economie, oricând – deci, cu atât mai mult pentru o economie aflată în dificultate, instabilă –, este stimularea investițiilor. Or, am văzut că impozitele indirecte, poate mai mult decât cele directe, au „capacitatea” de a perturba dinamica „normală” a fenomenului investițional.

Acesta este tocmai un aspect al dinamicii economiei pe care cercetările ulterioare în acest domeniu vor trebui să îl clarifice, anume condițiile necesare pentru stabilirea unei legături de *feed-back* între finanțarea bugetului statului și creșterea susținută a amplitudinii investițiilor.

În plus, această legătură este necesar să se coreleze și cu funcționarea (eficientă a) sistemului bancar – respectiv, cu politicile Băncii Naționale, dat fiind că variațiile ratei dobânzii influențează, în maniera definită mai sus, fenomenul investițional –, și va fi nevoie, în viitor, de o corelare încă și mai bună decât cea obținută (sau nu), în practică, în zilele noastre.

BIBLIOGRAFIE

1. Lipsey, Richard G., Chrystal, K. A. (2004). *Economics (10th edition)*. Oxford University Press, U.S.A.
2. Predescu, A. (2013). *IMPOZITAREA VENITURILOR ȘI CREȘTEREA ECONOMICĂ*. Editura UNIVERSITARĂ, București
3. Schiller, Bradley R. (2003). *The Economy Today (9th edition)*. The McGraw-Hill Companies, Inc., New York
4. Schiller, Bradley R., *THE MACROECONOMY TODAY*, McGraw-Hill/Irwin, New York, 2008, ISBN 978-0-07-3287 11-9